

együtt maradhat, miközben a benne részt vevő muzsikusok többsége esetleg valamelyik nagy szimfonikus zenekarban keresi a kenyerét. Nagyon fontos tehát, hogy a valóban összeszokott, állandó hivatásos társulattal, repertoárral és infrastruktúrával rendelkező professzionális együtteseknek ne juthasson kevesebb állami támogatás, mint az esetleg szerencsésebb helyzetben lévő nem hivatásos együtteseknek.

I Az infrastruktúra tekintetében ön szerint mennyire veszi figyelembe a törvény, hogy egyes zenekaroknak milyen egyéb, a fenntartást érintő kiadásai vannak a napi működésen kívül?

Sz. F.: A törvény erre nem tér ki, vagyis úgy tűnik, nem számol vele a gyakorlatban. Pedig vannak olyan együttesek, amelyek több évtizedes fennállásuk alatt nagyon jelentős vagyont halmoztak fel, mind kottaanyagban, mind hangszerállományban, nem beszélve a szellemi tőkéről, vagyis arról, ami az együttes állandó tagjainak kezében, fejében és szívében van. A szellemi tőke is tőke, és annak idején ennek létrehozása ugyanúgy nagyon sok állami ráfordításba került. Ezt a tanult repertoárt gazdasági érdekekre hivatkozva egy tollvonással meg lehet szüntetni, de kizárólag pénzzel évtizedek alatt sem lehet létrehozni. Ha ma egy gazdag ország úgy dönt, hogy alapít egy nemzetközi babérokra pályázó szimfonikus zenekart – és napjainkban vannak

is ilyen példák – évtizedekbe telik, míg az újonnan alapított együttes talán eljut arra a szintre, amelyet a nagy múlttal, de kisebb finanszírozással működő zenekarok képesek produkálni. Mindezzel csak azt szeretném hangsúlyozni, hogy a törvényben sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a minőségi kritériumok meghatározására, éppen a már eddig befektetett tőke kamatoztatása érdekében.

I Ha már a befektetett tőkénél tartunk. A törvény a kiemelten támogatandó célok között a kortárs zene mellett, az ifjúsági hangversenyekre is kitér. Önök hogyan látja ezt a kérdést?

Sz. F.: Ha valahol, akkor éppen az ifjúsági koncertek esetében lenne óriási szerepe az önkormányzatoknak. Annak ellenére, hogy az ifjúsági hangversenyek kínálatában – legalábbis a fővárosban – jelentősen gazdagodott a választék, összességében mégis kevesebb gyermek és fiatal jut el a komoly zenei ifjúsági hangversenyekre, mint amikor még kizárólag az Országos Filharmónia tartotta kezében a rendezés jogát. Ezért a zenekaroknak és az egyes zenekari tagoknak kell elmenni a gyerekekhez, iskolákba, kultúrházakba, és a saját közegükben kell megszólítani őket és megtanítani számukra, hogy hogyan találhatnak örömet, élvezetet és felüdülést a klasszikus zene hallgatásában. Ráadásul ezeken a hangversenyeken sok 20. századi, illetve kortárs mű is el-

hangzik, ami ugyancsak a jövő koncertlátogató közönségének kinevelését szolgálja. Az önkormányzatok tehát rengeteget tehetnek annak érdekében, hogy az igényes, magas művészi színvonalú előadások közvetlenül jussanak el a fiatalokhoz, azáltal, hogy teret adnak az ilyen kezdeményezéseknek.

I Összefoglalva, milyen módosításokat lát szükségesnek ahhoz, hogy valóban hatékony és jól alkalmazható legyen a törvény?

Sz. F.: Az első és talán legfontosabb szempont, hogy a közvetlen állami finanszírozással működő zenekarokat ne zárják ki kategorikusan a támogatásokból. Azért, hogy a közvetlen állami finanszírozás mértéke igazságosan essen latba, forintosítani kellene a támogatás mértékét, és esetleg egy összehatárnál meghúzni a vonalat. További feltétel lenne az is, hogy a zenekarokat ne a játszott repertoár nagysága alapján sorolják be, hanem a hivatásos zenekari státuszok alapján, hiszen a zenekarok ezek után közterheket is fizetnek, ami természetesen visszafolyik a költségvetésbe. Végül, a viszonyosság elvének eleget téve, jó lenne, ha önkormányzatok is kötnének közszolgáltatási szerződést állami finanszírozású zenekarokkal, azzal a céllal, hogy az általuk támogatott zenekarok ennek fejében jelentős hozzáadott értékkel járuljanak hozzá az adott település kultúrájának fejlődéséhez.

Kaisinger Rita

55 év a zene közösségében

Idén ünnepli alapítása 55. évfordulóját a Szent István Zenekar, a Záborszky József által alapított amatőr együttes, amely az évek során a félprofik közé nőtte ki magát. Jelenleg repertoárjuk semmiben sem különbözik az ország hivatásos együtteseinek műsorától. Ez pedig már Záborszky Kálmánnak, az alapítókarnagy fiának, a Szent István Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatójának, a híres István Zenekar vezetőjének az érdeme. A jubileum kapcsán vele beszélgettünk.

I 55 év nagy idő – különösen Magyarországon – egy zenekar életében. És ez még jelentősebb akkor, ha egy amatőrként indult együttesről beszélünk, amelyik az egyéb megfigyelhető tendenciákkal ellentétben a félprofik közé küzdötte magát, és dacolva az anyagi nehézségekkel, a közoktatás problémájával mára olyan intézményt tudhat maga mögött a báltérben, mint amit a Szent István Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola jelent. Könnyű volt az indulás az ötvenes években, amikor ugyan egész más nehézségekkel kellett szembenézni, de más is volt a hozzáállás a zenei neveléshez?

Bizonyos szempontból könnyebb volt, bizonyos szempontból pedig nehezebb. Tény, hogy sokkal nagyobb volt a közösségi

élet iránti igény, ezt a természetes vágyat nem korlátozta például a televízió, így az emberek sokkal közelebb tudtak kerülni egymáshoz. Az ötvenes években ráadásul az István fiúgimnázium volt, a Teleki Blanka pedig leánygimnázium. Édesapám mindkettőben tanított, így tudott vegyeskórust létrehozni, és nem kis motivációt jelentett a fiataloknak, hogy a másik nemmel találkozhatnak. Közben pedig épülésükre szolgáló zeneműveket tanultak meg. Ráadásul a fiatalok nagyon szerettek közösségbe járni, és azok a „közösségek”, amiket a politika erőltetett, mint például a KISZ, nem igazán voltak sem lelkesítőek, sem pedig valódi közösségek.

I És mi volt a legnehezebb akkoriban egy zenekarindításnál?

A nehézséget a pénztelenség és az akkori-
ban nagyon gyér hangszerellátás jelentette.
A vasfüggöny elzárt a nyugati hangszere-
ktől, amiket pedig a volt szocialista tömbből
belül lehetett kapni, ritkán voltak jó minő-
ségűek. Egy zenekarhoz ráadásul olyan
drága hangszerek is kellettek, mint a tim-
pani. Az első timpanit például Latabár
Kálmán jóvoltából vehette meg a zenekar.

■ Vele hogy kerültek kapcsolatba?

Siófokon volt zenei tábora az együttesnek,
Latabár Kálmánnak pedig ott volt nyaralója,
így aztán ő adta a pénzt az első pár tim-
panira.

**■ Feltételezem, hogy az indulásnál még
elég széles skálán mozgott a zenekari ta-
gok zenei előképzettsége. Ezt hogy tudta
az édesapja átbidálni?**

A jó zene és a közösség gyakorlásra, fejlő-
désre készítet, különösen egy fiatal, aki
gyorsan is tud haladni, ha meg van benne
az akarat. Az igyekezet meghozta a gyümöl-
csét, és hamar hallható is volt az eredmény.

**■ Mikortól vált tényezővé a zenei életben
az István Zenekar?**

Néhány év alatt odáig fejlődött, hogy az
ország vezető karmesterei jöttek el egy-egy
koncertet dirigálni, az ötvenes évek végén
már Kórodi András, a hatvanas évek elején
pedig Ferencsik János is vendégkarmester-
ként vezette az együttest.

**■ Amatőrként, zeneiskolai báltér nélkül,
lelkesedésből indult a zenekar, édesapja
hogyan teremtette meg mindennek az
anyagi báltérét?**

A zenekar önmagát tartotta fent. Mint már
említettem, a legnagyobb probléma a hang-
szerhiány volt. Így amikor a zenekar pénzt
kapott a fellépésekért, azt hangszervásárlás-

ra fordították. Ennek meg is lett az ered-
ménye, mára a mi zeneiskolánk és zenemű-
vészeti szakközépiskolánk rendelkezik az
országban a legnagyobb hangszerparkkal.

**■ Hogy került a zeneiskola bázisként az
együttes mögé?**

1968-ban döntött úgy a főváros akkori veze-
tése, hogy legyen minden kerületnek önálló
zeneiskolája. Akkor már ott tartott az István
zenekar híre és színvonala – határon innen
és túl –, hogy nem is volt az kérdés, hova
kerüljön helyileg. Így indult el az István
Gimnáziumban, édesapám lett az igazgató-
ja. Ez több szempontból is óriási váltást
jelentett. Először is pillanatok alatt született
két utánpótlás-zenekar a gyerekekből és az
ifikből, akik közül csak a legjobbak kerül-
hettek be a „nagy” István Zenekarba. Ez az
előképzettséget, a felkészültséget és a szín-
vonalat is nagymértékben növelte.

**■ Feltételezem, hogy ez anyagi biztonsá-
got és némi hangszerparkot is jelentett...**

Szó sincs róla. A hangszerkérdés a mai na-
pig országosan megoldatlan, ezt nyugodtan
mondhatom. Az oktatásügy legnagyobb
hiányossága, hogy a zeneiskolák kölcsönöz-
hető hangszerállományával nem törődnek,
noha a hangszerpiacon különösen bizonyos
hangszerek esetében – olyan összegekről
van szó, amelyet egy átlag család sohasem
lesz képes megfizetni. Csak néhány példa: a
legtöbb fúvóhangszer több százezer forint,
a fagott pedig egymillió forintnál kezdődik.

**■ Ez pedig az elit kiváltságává teszi a
zenetanulást.**

De nem nálunk. Mi ugyanis egészen kivéte-
les helyzetben vagyunk. Hihetetlen hang-
szerállománya van a zeneiskolának, mond-
hatnám azt is, hogy ebből a szempontból az
ország leggazdagabb iskolája vagyunk.

■ Ezt hogy hozták össze?

Amikor a zeneiskola megalakult, a zenekar
hangszerei bekerültek a zeneiskolai leltárba.
A hangszerpark fejlesztésére pedig az 55 év
alatt végig különös gondot fordítottunk,
édesapám is és én is. Ez ugyanis az egyik
legfontosabb kérdés. A gyerek zenei fejlő-
dése és a sikerélménye szempontjából sem
mindegy, hogy szólal meg az adott hangszer.

**■ Ez azonban nagy anyagi teherteretel, a
hangszerárakat figyelembe véve. Az ön-
kormányzat segíti önöket ebben?**

Nem, leginkább pályázatokból és külön-
böző támogatók révén tudunk hangszere-
ket vásárolni. Segít minket az is, hogy a
zeneművészeti szakközépiskola hangszer-
parkjára a szakképzési támogatásból is
tudunk áldozni, és így az ott már rosszabb
minőségűnek számító hangszereket a zene-
iskolások kaphatják meg. Azon a szinten
ezek még mindig nagyon jónak számítanak.

**■ Miért olyan fontos ez a hangszerpark?
Többen tudnak beiratkozni a hátrányo-
sabb helyzetűek közül is?**

Nem csak erről van szó. Bizonyos hang-
szerek ki fognak halni itthon, vagy legaláb-
bis komoly hiányszakma lesz. Gondolok itt
például a fagottra vagy a bőgőre. Nálunk
csak a zeneiskolában negyvenen tanulnak
bőgőt, máshol ezen a szinten nem is ok-
tatják, de beszélhetnénk a fagotról is, ame-
lyik hangszernek nálunk külön zenekara
van, fagottokkal, fagottinókkal. A kisebb fa-
gottokat a kisgyerekek is meg tudják szólal-
tatni, egy ilyen hangszer ára azonban mini-
mum 700 ezer forint. Nyolc éve kezdtük ezt
a tanszakot komolyan fejleszteni, és mára
az első lett az országban, minden szem-
pontból. Beszélhetnék például a szakkö-
zépiskolában szükséges, komoly minőségű
hangszerekről is. Egy olyan fagott ára, ame-
lyikkel felvételizni lehet a Zeneakadémiára,
öt millió forint körül mozog. Melyik az a
család, amelyik be tud ruházni erre? Egyéb-
ként minden évben több száz új jelentke-
zőnk van a zeneiskolába, és a növendékek
döntő többsége tőlünk kölcsönzi a hang-
szerét.

**■ Hány együttes működik most pontosan
önöknél?**

Összesen tizenkettő.

**■ Mi a titkuk? Valami azért csak kell
legyen az 55 év nem mindennapi si-
kertörténete mögött...**

A jó tanárok. Nem tudok mindent magam
megcsinálni. Én is négy együttest vezetek: a

nagyzenekart, az oratóriumkórust, a legkisebbeket és a szaközépkola zenekarát.

■ *Nyilván sokat vet latba az, hogy az alapzenekarral, a legkisebbekkel is ön foglalkozik. Ez nem általános gyakorlat.*

Lehet, de az is fontos, hogy akiket tovább engedek, azokat jó kezekben tudhatom. Horváth Gáborhoz kerülnek, aki itt nőtt fel az Istvánban, jó pedagógus és jó karmester. De egy ideje már van jubileumi zenekarunk is, a régi „istvánosokból”, akik a zenekar 40 éves jubileuma kapcsán alakultak újra, és akik között jócskán vannak idősek is, akik „civilben” egészen más foglalkozást űznek vagy űztek.

■ *Mekkora a fluktuáció a nagyzenekarnál?*

Kicsi. Nem mondom, akad, de leginkább csak olyan esetben, ha a zenekarba betett

18-19 éves vidéken vagy külföldön tanul tovább, és nem megoldható, hogy eljárjon a próbákra.

■ *Mennyire könnyű bekerülni ebbe az együttesbe?*

Éppen ezért nagyon nehéz. Vannak benne nagyon jól játszó amatőrök és profik is. Az amatőr zenész nem tud annyit gyakorolni, mint egy profi, vagy pályára készül.

■ *Igaz, de a tapasztalat azt mutatja, hogy bár a profi többet gyakorol, de nem feltétlenül a zenekari stímmel játsza otthon is, míg az amatőr minden szabadidejét az együttesben végzett munkájára áldozza. Tudásbeli különbségek biztos mégis vannak, ezeket hogyan egyensúlyozza ki?*

Minden darabból tartunk meghallgatást.

Ahhoz, hogy a színvonalat tartani tudjunk, mindenkinek a körmére kell nézni, profinak, amatőrnek egyaránt. Nálunk olyan nem fordulhat elő, hogy egy koncerten nem tudja mindenki önállóan is a szólamát.

■ *Idén hogyan ünneplik meg a jubileumot?*

Bár az 55 év nagy idő, elsősorban majd a 60 éves évfordulót fogjuk megülni. Ilyen alkalomkor eddig az volt a szokás, hogy egy egész napra egy nagy befogadóképességű helyszínre – korábban ez a Kongresszusi Központ volt – meghívunk mindenkit, akinek valaha is köze volt az együtteshez, kiállítást készítünk fotókból, közösen emlékezünk és együtt vagyunk. Idén ilyen kifejezett ünnepség nem lesz, de sokan jönnek és köszöntenek minket.

Pál Eszter

Öt év után átalakul a Magyar Szimfonikus Körkép

**2011-től némileg átalakítva
rendezi meg a Művészetek Palotája
a 2006-ban indult Magyar Szim-
fonikus Körképet. A tervezett
változásokról, azok okairól
és szándékairól Csonka András,
a Művészetek Palotája vezér-
igazgató-helyettese nyilatkozott**

■ *2010-ben ötödik alkalommal kerül sor a Magyar Szimfonikus Körképre, nemrég azonban úgy határoztak, hogy változtatnak a rendezés eddigi gyakorlatán. Miért volt erre szükség?*

A koncertsorozat előzménye az az időszak volt, amikor az új hangversenytermet 2005 januárjától március elejéig akusztikailag teszteltük. Ekkor az összes hazai szimfonikus zenekar, lehetőséget kapott, hogy kipróbálja a termet, mi pedig a terem hangzását a rendkívül széles szimfonikus repertoár eltérő igényeihez alkalmazkodva tudtuk tesztelni. Így merült fel az ötlet, hogy jó lenne, ha később szervezett keretek között, egy koncertsorozat formájában is bemutatkozhatnának a magyar zenekarok. A 17 hangversenyt 2006-ban még egy teljes évre osztottuk el, így azonban a sorozat túlságosan széthúzódott. Időben távol estek egymástól az egyes koncertek, ami miatt nem rajzolódott ki igazán markáns profil. Ezért a következő évtől az év első felére, vagyis a tavaszi szezonra osztottuk el a koncerteket, januártól május végéig. A 17 hangverseny azonban egyszerre túl soknak bizo-

nyult. Többször előfordult, hogy két-három nap különbséggel követték egymást a koncertek, ami mind kommunikáltságban, mind eladhatóságban komoly nehézségeket kezdett okozni. A másik ok, ami miatt változtatni kívánunk az az, hogy a legjobb szándék ellenére sem rajzolódott ki az eredeti cél, hogy ez egy áttekintés arról, hogy mit tudnak, milyen állapotban vannak a magyar zenekarok, mivel a zenekarok többnyire saját bérleti sorozatuk részeként mutatták be a programjukat, így az együttesek promóciójában a hangsúly inkább a saját programra koncentrált, a sorozat lényege háttérbe szorult. Ezen szeretnénk változtatni 2011-től. 17 koncert helyett 10-et rendezünk, kétszer öt hangversenyből álló bérleti sorozatban.

■ *Mikortól lép életbe az új struktúra?*

Koncertszezonban gondolkodva a 2010–11-es évadtól, és mivel a kétszer ötös sorozatot egy évben elosztva terveztük, ezért az egyik sorozatra 2011 tavaszán kerül sor, a másikra pedig 2011 őszén. A szerkesztés lényege,